

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De fascinatie van een afscheid

Na twintig jaar inzet voor het tijdschrift in alle mogelijke functies, heeft Michel Thys besloten zijn hoofdredacteurschap te beëindigen op 31 december 2013. Met gemengde gevoelens neem ik de fakkel van hem over. Het is vanzelfsprekend een eer die me te beurt valt, maar tegelijk een hele opdracht om een bijzondere collega met zo'n grote redactionele ervaring op te volgen. Want Michel is een hoofdredacteur van hoog niveau, die elk artikel als een fenomenologisch object benadert en de boodschap die erin vervat ligt, van binnenuit begrijpt. Hij weet controversiële visies van redactieleden te integreren en tot een coherent besluit te formuleren. In zijn auteursbrieven geeft hij telkens precieze suggesties zodat de auteur een leidraad vindt bij de bewerking tot een volgende en betere versie. Michel begrijpt bij uitstek dat een hoofdredacteur in de eerste plaats de auteur dient en tezelfdertijd een bemiddelende rol speelt tussen de auteur, het lezerspubliek en de redactieleden met hun uiteenlopende achtergronden. Michel deed zijn werk op een rustige en gewetensvolle manier, steeds respectvol en diplomatisch, zonder pijnlijke compromissen en met een grote openheid voor de verschillende stromingen die de psychoanalyse in onze lage landen eigen zijn.

Minstens even lang is Michel gedreven bezig met het thema van de fascinatie. Hoewel hij ons probeert te overtuigen dat zijn artikel *De fascinatie voor trauma* in het voorliggende nummer zijn jarenlange denkwerk afsluit, hoop ik dat hij zijn mening herziet. In zijn proefschrift (2006) is Michel erin geslaagd enerzijds de wijsgerige antropologie van onder anderen Lyotard te verbinden met de fenomenologie en het existentialisme, en anderzijds de psychoanalytische metapsychologie hierbij te betrekken, gebaseerd op Freud, Lacan, Klein en Bion. Ik heb zijn boek ooit omschreven als een grondig doorwrochte filosofisch-psychoanalytische studie, die uitblinkt door haar hoge literaire gehalte. Vooral het hoofdstuk over het onmenselijke vind ik boeiend. Zijn artikel in dit nummer is een verdere uitwerking van wat hij in zijn proefschrift daarover al heeft aangestipt. Mensen zijn immers gefascineerd door vervormingen van de vertrouwde menselijke gestalte, door transformaties in hun psychisch functioneren, zoals psychotische toestanden, door geweld (terreuraanslagen en trauma) maar ook door overgangszones van het menselijk zijn: het begin van het leven en de overgang naar de dood. Ik hoop dus dat Michel niet stopt en in de toekomst nog een artikel aanlevert over de fascinatie voor de droom, een ander voorbeeld van psychische transformatie. Om recht te doen aan de bijzondere bijdrage van Michel, vele jaren het boegbeeld van ons

tijdschrift, heeft de redactie aan Wouter Gomperts gevraagd een essay te schrijven naar aanleiding van zijn redactionele commentaar.

Van fascinatie naar trauma, dood en doodsdrift ... Het artikel van Jens De Vleminck gaat vooral in op de wordingsgeschiedenis van de doodsdrift als concept bij Freud, en toont hoe schatplichtig Freud is aan een aantal tijdgenoten, wier inbreng hij niet altijd genoeg heeft erkend. In een volgend nummer verschijnt het tweede deel, waarin De Vleminck uitvoerig zal ingaan op de metapsychologische en klinische relevantie van dit concept.

Met de herevaluatie van *Envy and Gratitude* van Melanie Klein in het boek-essay, blijven we in de buurt. Vloeit afgunst voort uit de doodsdrift? Ook hier zijn we getuige van controverses die de doodsdrift in de psychoanalytische wereld oproept. Vooral dankzij de postkleiniaanse psychoanalyse is het mogelijk afgunst neutraal te onderzoeken zonder in moraliserende automatismen te vervallen. Afgunst blijft echter in het analytisch werk een bijzonder lastig thema.

In dit nummer worden fascinatie, doodsdrift en afgunst zowel historisch als conceptueel benaderd met aandacht voor de relatie tussen psychoanalyse en filosofie. Had Freud wel iets te zeggen over filosofie? Yves Petry wekt in de rubriek *Naast de bank* onze interesse voor dit onderwerp met zijn voordracht bij de verschijning van een boek van Van Haute en (alweer) De Vleminck. In de rubriek *Histories* sluit Gertie Bögels aan bij de genoemde thema's van dit nummer: zij heeft het over de periode voor de Tweede Wereldoorlog en de Boekverbranding ... traumatisch voor velen, ook voor Thomas Mann. Na deze onderdompeling in de geschiedenis van de psychoanalyse groeit ons verlangen naar kennis over actuele ontwikkelingen. Daarom is de bijdrage van Deben en Folkers zeer welkom: een overzicht van de op mentaliseren gebaseerde psychodynamische psychotherapie en het essentiële verschil met de klassieke analytische benadering op het vlak van techniek.

Ten slotte wil ik aandacht vragen voor twee belangrijke initiatieven in 2014 die in de kalender worden genoemd. Midden juni wordt een kleinschalige conferentie georganiseerd in Wenen rond vergelijkende psychoanalyse. Hier wordt de mogelijkheid geboden aan psychoanalytici van verschillende psychoanalytische tradities om klinisch materiaal uit te wisselen en het impliciete werkmodel van de presenterende collega te vergelijken met de eigen werkwijze. Deze methode heeft me inzichten bijgebracht die niet in boeken te vinden zijn (voor een inleiding lees Hebbrecht, 2008).

Verder vraag ik de aandacht voor de zomeruniversiteit van maandag 30 juni tot en met vrijdag 4 juli 2014 in Amsterdam, een psychoanalysebad voor studenten, arts-assistenten, geesteswetenschappers en andere geïnteresseerden. Aan dit initiatief werken klinici mee uit Nederland en Vlaanderen. Door het inschrijfgeld laag te houden en een praktijkgericht aanbod te doen met uitstapen naar film, cultuur en sociale thema's, hopen we de psychoanalyse onder de aandacht te brengen van jonge mensen. Daarom vragen we om

ruchtbaarheid te geven aan dit evenement in uw kennissenkring en relationele netwerk. Amsterdam ... de plaats van de vrije inval?

Marc Hebbrecht

Literatuur

HEBBRECHT, M. (2008). Vergelijkende psychoanalyse — Over communicatie tussen psychoanalytici van verschillende scholen. *Tijdschrift voor Psychoanalyse*, 14, 255-266.

THYS, M. (2006). *Fascinatie — Een fenomenologisch-psychoanalytische verkenning van het onmenselijke*. Amsterdam: Boom.

► *Afscheid en welkom — Een tijd van komen en ... gaan*

Sinds de oprichting in 1994 heeft Michel Thys zich onafgebroken, volledig en onvermoeibaar voor het *Tijdschrift voor Psychoanalyse* ingezet en letterlijk alle mogelijke functies bekleed in zowel het stichtingsbestuur als de redactie. Maar op 31 december 2013 heeft Michel het tijdschrift, 'de ploeg' zoals hij het zelf altijd aanduidde, nu toch écht verlaten en droeg hij het hoofdredacteurschap over.

In zijn redactioneel heeft de nieuwe hoofdredacteur Marc Hebbrecht — Welkom, welkom Marc! — beschreven waardoor samenwerken met Michel voor redactie, Petra Kaas, stichtingsbestuur en auteurs zo waardevol en plezierig was. Met recht mag hier worden gesteld dat het tijdschrift zonder Michel niet zou zijn geworden wat het nu is. Een tijdschrift dat staat als een huis, ook in de woelige tijden waarin de psychoanalyse verkeert, en waar het 'eenheid in verscheidenheid' leidraad is geworden. Stichtingsbestuur en redactie bedanken Michel Thys graag voor het vele dat hij voor het tijdschrift heeft betekend en wensen hem alle goeds naar nieuwe horizons. En ja, natuurlijk zeggen we óók graag: tot ziens!

In de redactie heeft Jo Smet vanuit de Belgische School inmiddels Michels plaats ingevuld, waardoor Jo gelijktijdig zijn bestuursfunctie heeft neergelegd. Voor hem gaat hiermee een grote wens in vervulling. Jo, een inspirerende tijd in de redactie gewenst!

De nieuwe hoofdredacteur, Marc Hebbrecht wil ik tot slot graag veel succes wensen met — nu — 'zijn ploeg' en hem bij voorbaat dank zeggen dat hij deze intensieve taak en 'opdracht' op zich heeft willen nemen!

Johanna Kessler, voorzitter stichtingsbestuur